Yng Nghymru mae gennym fframwaith deddfwriaethol ysbrydol a gweledigaethol sy'n gosod cyfeiriad ein taith ar gyfer sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus, sy'n canolbwyntio ar lesiant, ac sydd â'r nod o sicrhau y diwellir anghenion pobl; mae ein cymunedau'n gadarn ac yn gydnerth; ac mae'r gwasanaethau cyhoeddus yn effeithlon, effeithiol a pherthnasol.

Rydym wedi cychwyn ar y daith hon, ac mae cynnydd ar y gweill. Ond mae gwireddu'r weledigaeth hon yn araf, ac yn ogystal, nid yw'r uchelgais i gynnwys pobl a chymunedau'n cael ei wireddu ar y raddfa angenrheidiol er mwyn cael effaith fesuradwy ar lesiant pawb. Mae'n cymryd amser i addasu o ffordd o weithio a seilir ar werthoedd, i newid ymddygiad a diwylliant sefydliadol, i feithrin cysylltiadau cydweithredol, ac i ystyried pobl a chysylltiadau fel asedau sydd yn sylfaen i gyflenwi gwasanaethau cyhoeddus cadarn.

Yn hanesyddol, mae diwylliant gwasanaethau cyhoeddus wedi tueddu "gwneud i" a "gwneud ar gyfer" pobl, sy'n disodli teimlad dinasyddion eu bod yn gyfrwng, ac yn lleihau capasiti a chyfalaf cymdeithasol cymunedau.

Ond yn ystod y cyfnod hwn o bwysau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol cynyddol, nid yw gwasanaethau cyhoeddus bellach, wrth eu hunain, yn darparu'r atebion sydd eu hangen i fodloni anghenion ein trigolion. Mae methu â chefnogi'r unigolion mwyaf bregus yn ein plith yn enwedig, yn cyfrannu at erydu'r ffydd sy'n bodoli rhwng dinasyddion a'r wladwriaeth.

Mae pandemig Covid-19 wedi ysgogi mathau newydd o ymgysylltiad rhwng dinasyddion, ac wedi creu mwy o gydnabyddiaeth ar gyfer sgiliau ac adnoddau nad oedd digon o werthfawrogiad na defnydd ohonynt yn gynt yn ein cymunedau. Mae heriau cymhleth a phroblemau difrifol yn golygu bod ein sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus yn gorfod mabwysiadu dulliau gweithio gwahanol a mwy clyfar. **Os taw'r bwriad yw "dychwelyd yn well", mae angen i'r wladwriaeth ein galluogi, a diwylliant ym maes gwasanaethau cyhoeddus o "wneud gyda" phobl,** sy'n parhau i roi ar waith ein Deddfau datganoledig ac sy'n sicrhau taw llais ein dinasyddion sydd wrth galon hyn oll.

Mae'r bwlch o safbwynt gweithredu, sydd angen ei bontio o hyd, yn deillio o ddiffyg dealltwriaeth gyffredin a chyson ar draws sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, o ran **pryd, pam a sut i gefnogi a galluogi dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau** i gyfrannu at ddull o weithio a seilir ar gydgynhyrchu.

Pryd: ar gyfer heriau cymhleth a phroblemau difrifol, sydd yn y bôn, yn methu cael bwled arian, ateb amlwg, neu fodelau arfer orau; lle mae datblygiad ac arloesi'n allweddol wrth lunio'r atebion; a lle defnyddir proses o wneud penderfyniadau ar y cyd fel yr unig ffordd i sicrhau fod yr atebion yn berthnasol ac effeithiol.

Pam: oherwydd yn yr amgylchfyd cyfredol o leihad mewn adnoddau cyhoeddus a galw cynyddol, mae egwyddor cydgynhyrchu a chynnwys dinasyddion yn cynnig dull o weithio effeithiol i ddatblygu a chyflenwi gwasanaethau cyhoeddus mwy effeithiol a chynaliadwy sy'n arwain at well profiad a chanlyniadau gwell i bawb.

Sut: trwy sicrhau cynrychiolaeth ac amrywiaeth, a chael hyd i'r ffyrdd cywir i gynnwys lleisiau nas clywir yn aml; trwy ddysgu gweithio mewn partneriaeth a meithrin cysylltiadau hirdymor a dibynadwy; trwy wrando, dangos gostyngeiddrwydd a thryloywder a dysgu mewn amser real; trwy ganolbwyntio ar ganlyniadau a'r effaith ar fywydau a llesiant pobl, nid yn unig ar allbwn a phethau sy'n hawdd eu cyfrif.

Yn ogystal â dyletswydd foesol a moesegol i gynyddu cyfrwng dinasyddion, teimlad o reolaeth a thrwy hynny eu llesiant, mae rheidrwydd economaidd yn bodoli ynghyd â'r gost uchel o beidio troi gwasanaethau cyhoeddus yn rhai mwy effeithiol, mwy cynaliadwy a mwy perthnasol trwy ddefnyddio adnoddau a chapasiti cymunedau. Er y byddai'r buddsoddiad yn gymedrol o safbwynt ariannol, yr hyn sydd ei angen yn anad dim yw **ymrwymiad o ran ffocws ac egni.**

I grwpiau cymunedol a dinasyddion, bydd yn golygu cael llesiant barn ar y penderfyniadau sy'n effeithio ar ein bywydau, a chael mynediad at y gefnogaeth gywir pan fo'i hangen, a bod yn rhan o'r newid rydym yn awyddus i'w weld.

Hyd yma, mae'r arfer o roi ar waith egwyddorion cydgynhyrchu a chyfraniad wedi dibynnu ar unigolion sy'n denu sylw trwy eu harferion disglair, a dilyn y trywydd hwnnw hyd eithaf eu gallu a'u grym, a'r rhwystrau systemig sy'n bodoli ar y daith. Ond gydag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i greu cyd-destun cefnogol, gall yr arferion hyn gyrraedd mas critigol trawsnewidiol; a gyda'n gilydd gallwn greu Cymru decach a mwy cynaliadwy, lle mae gan bawb lais.

Rhwydwaith Cydgynhyrchu Cymru
Co-production Network for Wales
Pawb gyda'i gilydd
All in this together

Siaradwch gyda ni: helo@copronet.cymru
Gellir dysgu mwy yma: https://copronet.cymru

Pawb ynghyd

Llythyr agored at sylw'r llywodraeth nesaf ynghylch cynnwys dinasyddion a chymunedau yn y broses o gydgynhyrchu gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Oddi wrth Rwydwaith Cydgynhyrchu Cymru, sefydliad dielw annibynnol sy'n gweithio tuag at Gymru decach a mwy cynaliadwy, lle mae gan bawb lais.

Mawrth 2021